

Vlaams
Parlement

stuk **1502** (2011-2012) – Nr. 1
ingediend op 23 februari 2012 (2011-2012)

Gedachtewisseling

over de stand van zaken van de integrale jeugdhulp

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid,
Gezin en Armoedebeleid
uitgebracht door mevrouw Else De Wachter

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Tom Dehaene.

Vaste leden:

de heer Tom Dehaene, de dames Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack;
de heer Peter Gysbrechts, mevrouw Vera Van der Borght;
de dames Mia De Vits, Else De Wachter;
de dames Lies Jans, Helga Stevens;
mevrouw Ulla Werbrouck;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de dames Sonja Claes, Griet Coppé, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
de dames Gerda Van Steenberge, Linda Vissers, de heer Wim Wienen;
de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
mevrouw Güler Turan, de heer Bart Van Malderen;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Goedele Vermeiren;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

INHOUD

I. Inleiding door de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	4
II. Uiteenzetting door de heer Jean-Pierre Vanhee, projectleider Integrale Jeugdhulp.....	4
1. Nieuw decreet Integrale Jeugdhulp – oorsprong.....	4
1.1. De wetenschappers aan het woord	4
1.2. De parlementsleden aan het woord	4
1.3. Afstemming met ‘Perspectief 2020. Nieuw ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap’	5
1.4. Beleidsbrief Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Beleidsprioriteiten 2011-2012	5
2. Doelstellingen van het nieuwe decreet	5
2.1. Vermaatschappelijking van de jeugdhulp	5
2.2. Tijdige toegang tot de jeugdhulp.....	5
2.3. Gepast omgaan met verontrusting	7
2.4. Continuïteit in de jeugdhulp	7
2.5. Crisishulpverlening	7
2.6. Cliëntparticipatie	7
2.7. Dat alles ondersteund door of met behulp van	7
3. Integrale jeugdhulp als vernieuwd programma	8
III. Vragen van de leden	8
Gebruikte afkortingen	14

Op dinsdag 24 januari 2012 hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid een gedachtewisseling over de stand van zaken van de integrale jeugdhulp met de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. De heren Jean-Pierre Vanhee, projectleider Integrale Jeugdhulp en Lieven Vandenberghe, transitie-manager, namen eveneens aan de gedachtewisseling deel.

I. INLEIDING DOOR DE HEER JO VANDEURZEN, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Minister *Jo Vandeurzen* herinnert er bij wijze van inleiding aan dat het transitieproces in de integrale jeugdhulp en het nieuwe decreet dat er de decretale grondslag van vormt, in volle voorbereiding zijn, maar nog niet af. Het is een ingewikkelde oefening waar vele belanghebbenden bij betrokken zijn. Hij is zich bewust van de onzekerheid die veranderingen meebrengen in het werkveld, en pleit daarom voor zorgvuldigheid.

II. UITEENZETTING DOOR DE HEER JEAN-PIERRE VANHEE, PROJECTLEIDER INTEGRALE JEUGDHULP

1. Nieuw decreet Integrale Jeugdhulp – oorsprong

De heer *Jean-Pierre Vanhee* zegt dat de vernieuwing in de integrale jeugdhulp niet uit het niets komt.

1.1. De wetenschappers aan het woord

In zijn evaluatie pleitte het Leuvense Instituut voor de Overheid (IvO) ervoor om de complexiteit van het veld aan te pakken door enerzijds uit te gaan van duidelijke doelstellingen op het niveau van de verschillende cliënten, en door anderzijds de samenhang tussen de doelstellingen duidelijk te maken en prioriteiten vast te leggen. Dat kan door ontwikkelingen te spreiden in de tijd en zich te beperken tot de essentie. De integrale jeugdhulp deelt de cliënt op in de minderjarige, de ouders, de personen die instaan voor de opvoeding en de leefomgeving. Het IvO merkte ook op dat de uitvoering niet beperkt mag blijven tot een specifiek team binnen het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin maar een zaak is van de hele jeugdhulpverlening. Alle sectorale ontwikkelingen moeten een IJH-toets ondergaan, zodat de consequenties voor cliënten en andere sectoren duidelijk worden. Daarbij moet Vlaams aangestuurd worden wat moet en regionaal wat kan, waarbij het IvO erop attendeert dat structuren middelen zijn en geen doel.

1.2. De parlementsleden aan het woord

De motie van aanbeveling (*Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 1190/6*) bij de maatschappelijke beleidsnota Jeugdzorg (*Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 1190/1*) bevat een aantal zaken die gelijklopen met de wetenschappelijke aanbevelingen. Tegelijk wijst de motie van aanbeveling op een aantal (te versterken) maatschappelijke evoluties.

Zo vraagt het Vlaams Parlement dat de jeugdhulpverlening inzet op preventie om de instroom te beperken, en op haar emancipatorische karakter, wat wil zeggen dat zij voorafgaand de mogelijkheden van de cliënten zelf benut. Voorts wordt aanbevolen om de burger nog meer te helpen om de eerste lijn te vinden, en om knipperlichten te installeren voor een betere detectie van kindermisbruik. De spreker noemt verder inclusieve zorg met het oog op de diversiteit van de cliënten, integrale gegevensverwerking en dossiervorming, wetenschappelijk onderbouwde intersectorale afstemming, diagnostiek en indicatiestelling, en efficiënte toewijzing van niet-rechtstreeks toegankelijke hulp.

De motie van aanbeveling bevat een aantal bepalingen over de kwantitatieve en kwalitatieve versterking van het jeugdhulpaanbod. Er is de duidelijke aanbeveling om het ambulante hulpaanbod uit te bouwen, om in te zetten op de versterking en profilering van

de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, om vrijwilligers te betrekken, om continuïteit te garanderen over het hele traject, om de crisishulpverlening te evalueren, om mogelijke combinaties van niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp te versoepelen, om langetermijnhulpverleningstrajecten te ontwikkelen en om te investeren in de ondersteuning van hulpverleners.

1.3. *Afstemming met ‘Perspectief 2020. Nieuw ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap’*

De afstemming met Perspectief 2020 (*Parl. St. VI. Parl. 2009-10, nr. 632/1*) heeft plaatsgevonden op zes punten: jeugdhulpverlening vanuit het perspectief van de cliënt die zijn eigen vraag en traject regisseert, de vermaatschappelijking van de zorg, de prioriteit van handicapspecifieke hulpvragen, de toekenning van persoonsvolgende budgetten, de maximale benutting van de collectieve verantwoordelijkheid van alle aanbieders, en het streven naar terminologische verduidelijking.

1.4. *Beleidsbrief Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Beleidsprioriteiten 2011-2012*

In de beleidsbrief Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Beleidsprioriteiten 2011-2012 (*Parl. St. VI. Parl. 2011-12, nr. 1309/1*) maakt minister Vandeuren van de intersectorale toegangspoort een prioriteit die operationeel moet zijn tegen 1 januari 2014, maar eerst kleinschalig wordt uitgetoetst in een proefproject.

2. Doelstellingen van het nieuwe decreet

In het licht van het voorgaande werd overlegd met het oog op de bijsturing van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp. Het nieuwe concept gaat – mede op aangeven van het IvO – uit van een aantal prioritaire doelstellingen: vermaatschappelijking van de jeugdhulp, tijdige toegang tot de jeugdhulp, gepaste omgang met verontrusting, garantie van hulpcontinuïteit, een blijvend aanbod crisishulp, en maximale participatie van de minderjarige en zijn gezin. Structuren en instrumenten worden niet vermeld. Ze ondersteunen alle betrokkenen om deze doelstellingen uit te voeren. Op die manier komt de onderlinge samenhang tussen de doelstellingen beter tot zijn recht.

2.1. *Vermaatschappelijking van de jeugdhulp*

De vermaatschappelijking van de jeugdhulp betekent een maximaal respect voor en dito versterking van de krachten van cliënt en omgeving. Cliënt en omgeving moeten bij elke hulpvraag de kans krijgen om, eventueel dankzij een kleine ondersteuning, zelf hun probleem aan te pakken. Ze worden als het ware eigenaar van hun vraag en hoeven niet in de hulpverlening in te stromen. Dit principe wordt ingeschreven in alle aanvraagprocedures. Ontwikkelingen die contextgerichte werking versterken worden aangemoedigd. Met het oog daarop worden nieuwe evidencebased methodieken zoals eigenkrachtconferentie, persoonlijke toekomstplanning en Columbus geïntroduceerd, beschikbaar en bereikbaar gemaakt.

2.2. *Tijdige toegang tot de jeugdhulp*

In de rechtstreeks toegankelijke hulp bestrijken ondertussen 23 netwerken heel Vlaanderen. Zij worden gevormd door diensten die instaan voor het onthaal en de eerste vraagverheldering. Het betreft onder meer de preventieve diensten van Kind en Gezin, de CLB's, JAC en JIP. De brede instap betekent dat wie een vraag heeft, ze kan stellen aan een van deze diensten. De bekendmaking van de diensten als netwerk, die een opdracht van de regio's vormt, moet nog versterkt worden.

Ook het kwantitatieve en kwalitatieve aanbod moeten nog verder versterkt worden. Verantwoord doorverwijzen waarbij alle relevante informatie over de cliënt aan de volgende zorgverstrekker wordt doorgespeeld, zorgt ervoor dat het werk van elke dienst naar waarde geschat wordt, maar ook voldoende kwaliteitsvol moet zijn.

Het model van de integrale jeugdhulp omvat twee stappen: de cliënt zoekt hulp bij een bepaalde dienst, die hem, zo nodig, naar de juiste dienst doorverwijst, eventueel in de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. De huidige toegangspoorten, het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg en de Provinciale Evaluatiecommissie van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap worden vervangen door één intersectorale toegangspoort voor de buitengerechtelijke jeugdhulp, die in principe vrijwillig is. In geval van verontrusting geldt een andere procedure.

De intersectorale toegangspoort bestaat uit twee teams die onafhankelijk werken. Dat zorgt ervoor dat het aanbod of de beschikbaarheid ervan geen rol speelt bij de beoordeling van de hulpvraag. Het eerste team staat in voor de indicatiestelling. Op basis van nieuwe informatie of op vraag van de cliënt is een herindicatiestelling mogelijk. Het tweede team staat in voor de jeugdhulpregie. Dat betekent dat het de instelling zoekt die de hulp kan bieden waar de cliënt volgens de indicatiestelling behoefte aan heeft. Voor de indicatie en toewijzing zijn er modules uitgewerkt, een soort sjablonen geschreven door sectoren, administratie en middenveld, en op basis waarvan ook de instellingen hun aanbod bepalen. Natuurlijk is het de bedoeling om vraag en aanbod zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, ook als dat aanbod verspreid is over verschillende diensten. Als er voor een bepaalde hulpvraag geen geschikt aanbod te vinden is, wordt er een beroep gedaan op de collectieve verantwoordelijkheid van het jeugdaanbod in een bepaalde regio. Als ook dat faalt, krijgen de jeugdhulpregisseurs een toewijzingsmandaat. In bepaalde gevallen is een versnelde indicatiestelling en toewijzing mogelijk. Vooreerst als het beter is dat een jongere die in een voorziening verblijft, tijdelijk in een gelijksoortige voorziening geplaatst wordt, de zogenaamde 'time-out'. Op de tweede plaats als het voor bijkomende diagnoses nodig is dat een jongere in een voorziening verblijft. Een andere speciale procedure is er voor noodsituaties en hoogdringendheid.

Cliënten kunnen zonder vraagverheldering en diagnostische gegevens niet terecht bij de toegangspoort. Eerst moet het probleem duidelijk omschreven worden, de zogenaamde vraagverheldering. Het eerste type van dienst dat cliënten kan aanmelden bij de toegangspoort, is het erkende multidisciplinaire team. Die teams kunnen zelf een voorstel van indicatiestelling voegen bij hun vraagverheldering. Aangezien ze de zorgzwaarte meten, kunnen ze een gemotiveerde indicatiestelling afleveren. Aanmelders die niet erkend zijn als multidisciplinair team, leveren enkel de informatie. De zorgzwaarte en de indicatie worden bepaald door het team indicatiestelling van de toegangspoort. Alleen het team indicatiestelling is bevoegd om het uiteindelijke indicatiestellingsverslag af te leveren. Ook administratief is de procedure eenvoudiger gemaakt, onder meer door de invoering van een uniform aanmeldingsdocument, bestaande uit drie onderdelen: de cliëntgegevens, de vraagverheldering, het voorstel van indicatiestelling of de aanbevelingen over de indicatiestelling.

Als de cliënt voldoende inspraak heeft gekregen bij de vraagverheldering, hoeft het indicatieteam hem niet meer uit te nodigen. De cliënt kan zelf vragen om toch gehoord te worden. Eens de beslissing genomen, wordt het indicatiestellingsverslag met vermelding van typemodules op de intersectorale registratielijst geplaatst. Op dat moment neemt het team van de jeugdhulpregie het dossier over. Heeft de persoon een handicap, dan zal het team nagaan of hij recht heeft op een persoonsvolgende financiering dan wel op hulp in natura. In de eerste fase van de jeugdhulpregie informeren de jeugdhulpregisseurs de cliënt waar hij de hulp, zoals bepaald in de indicatiestelling, kan krijgen in zijn regio. De cliënt maakt dan een keuze en neemt contact op met de voorziening. Wil of kan hij dat zelf niet, dan kan de jeugdhulpregisseur dat doen. Hij wordt daarop ingeschreven op de lijst tot er plaats is. Als de wachttijd te lang is, start de tweede fase van de collectieve verantwoordelijkheid, waarbij eerst de intersectorale regionale prioriteitencommissie een oplossing zoekt. Slaagt die niet, dan kan de jeugdhulpregisseur de cliënt een plaats toewijzen. De uitkomst wordt de jeugdhulpbeslissing genoemd.

2.3. *Gepast omgaan met verontrusting*

De volgende nieuwigheid is de manier waarop omgegaan wordt met verontrusting. Elke hulpverlener moet alert zijn voor verontrustende situaties zoals kindermisbruik en kindermishandeling. Dat vergt voldoende vorming maar ook instrumenten om de eigen verontrusting objectief te beoordelen. De vormingsinitiatieven zijn in 2011 gestart. Dat is in afwachting van de aanstelling van twee gemandateerde voorzieningen, het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling en het op te richten Bureau Jeugdzorg. Zij zullen het werkveld adviseren over verontrusting, en bijstaan bij het juist beoordelen van verontrusting. Ze zullen voorts maatschappelijke noodzaak bepalen. Als de omgeving van het kind niet kan helpen, wordt hulpverlening maatschappelijk noodzakelijk geacht. Vanaf dat punt volgt de gemandateerde voorziening het verdere verloop en neemt zo nodig bijkomende maatregelen. Een gemandateerde voorziening kan niet-rechtstreeks toegankelijke hulp vragen aan de intersectorale toegangspoort. De gemandateerde voorzieningen kunnen ook het parket vragen om een jeugdrechter te laten oordelen. Uiteraard kan een burger zich altijd rechtstreeks tot het parket wenden. De jeugdrechter kan dan bijvoorbeeld een onderzoek gelasten bij de sociale dienst van de jeugdrechtbank of het dossier doorspelen aan het centrale aanmeldingspunt van de gemeenschapsinstellingen. Met een gedocumenteerd dossier kan de jeugdrechter op de intersectorale registratielijst laten nagaan welke voorziening de juiste hulp kan bieden en plaats heeft. Op basis daarvan kan hij zijn vonnis of beschikking opstellen.

2.4. *Continuïteit in de jeugdhulp*

Een volgende doelstelling van de integrale jeugdhulp is het garanderen van continuïteit. Daarvoor zijn alle jeugdhulpaanbieders samen verantwoordelijk. Ze moeten op een passende manier doorverwijzen en zorgen voor ononderbroken trajecten. Een goede coördinatie is vooral in complexe dossiers nodig. Overleg tussen verschillende hulpverleners gebeurt met een onafhankelijke voorzitter, onder het gedeeld beroepsgeheim en in aanwezigheid van de cliënt. De aanmelder begeleidt de cliënt tot de start van de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. In het geval de gemandateerde voorzieningen zich richten tot de toegangspoort, superviseren zij het traject.

2.5. *Crisishulpverlening*

De crisisjeugdhulpverlening functioneert goed en zal gewoon voortgezet worden, hoewel er een evaluatie komt.

2.6. *Cliëntparticipatie*

Om de participatie van de cliënt te verbeteren, zal het cliëntperspectief niet alleen in alle beleidsstructuren, maar ook in alle beslissingsmomenten van de hulpverlening spelen. Dat betekent niet dat de cliënt altijd mee zal beslissen maar wel dat zijn perspectief altijd door iemand verdedigd wordt. De participatie van de cliënt aan het traject zal zoveel mogelijk gestimuleerd worden. Uiteraard heeft hij steeds inzage in zijn eigen dossier. De nieuwe procedures met modules zullen inspraak ook gemakkelijker maken.

2.7. *Dat alles ondersteund door of met behulp van*

Een vereenvoudigingsvoorstel met typemodules is voorgelegd aan de adviesraad. De modules maken het mogelijk om voor elke cliënt de geschikte combinatie van hulp te maken. Per module wordt er een hoofdfunctie afgebakend.

Voorts wordt ook de beleidsstructuur afgeslankt. De adviesraad, het managementcomité en het intersectoraal regionaal overleg jeugdhulp blijven bestaan, maar elke regio is vrij om met eigen structuren het overleg te garanderen.

De overheid trekt financiële middelen uit voor de uitvoering van de doelstellingen. Dat in het nieuwe systeem unieke cliëntdossiers ontstaan, maakt het mogelijk om intersectorale bewegingen te registreren, vraag en aanbod af te stemmen en trajecten op te volgen. In dat verband zal het toekomstige decreet de omgang met persoonsgegevens regelen, waarvan het gezamenlijke beroepsgeheim van teamleden, het gedeelde beroepsgeheim en de gegevensoverdracht tussen buitengerechtelijke en gerechtelijke jeugdhulp volgens de geldende principes voorbeelden zijn. Nieuw is dat gemandateerde voorzieningen informatie kunnen uitwisselen zonder instemming van de betrokkenen voor een beperkte duur en alleen voor de verontrusting die verduidelijkt moet worden. Het beroepsgeheim kan ook beperkt en tijdelijk opgeheven worden als aan de genoemde, strenge voorwaarden is voldaan.

3. Integrale jeugdhulp als vernieuwd programma

Tot slot noemt de heer Jean-Pierre Vanhee de belangrijkste vernieuwingen ten opzichte van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp: de sterkere positie en participatie van de cliënt, de versterking van vermaatschappelijking en contextualisering, de gemakkelijker toegang, de responsabilisering van het werkveld in de omgang met verontrusting, meer autonomie voor de regio's inzake samenwerking en afstemming, en de intersectorale gegevensregistratie.

III. VRAGEN VAN DE LEDEN

Op de vraag van mevrouw *Marijke Dillen* naar de stand van zaken van de redactie van het ontwerp van decreet, zegt minister *Jo Vandeurzen* dat het de bedoeling is om het concept operationeel te maken tegen 2014. Het is sinds het begin verschillende keren geüpdatet op grond van de genoemde aanbevelingen en evaluaties. De consequenties van dit concept op personeelsformatie en functieomschrijvingen worden onderzocht. De voorbereiding is nog niet helemaal afgerond. Het overleg loopt nog, maar de structuur van de uiteenzetting toont hoe het ontwerp van decreet eruit zal zien, ook al is er nog geen complete tekst. Hij merkt ook op dat de implementatie niet ineens zal gebeuren maar eerst getest wordt in een proefregio, wat door mevrouw *Marijke Dillen* wordt gewaardeerd.

Mevrouw *Mieke Vogels* is niet overtuigd door de uiteenzetting van de heer Vanhee. Ze herinnert aan de ontgoocheling die over het concept van integrale jeugdhulp werd uitgesproken tijdens de werkzaamheden van de Commissie Jeugdzorg, en dat door mensen die al jaren ijveren voor verandering. De keuze uit de aanbevelingen van het Vlaams Parlement is zeer selectief. Ook al komt vermaatschappelijking van de zorg iets nadrukkelijker naar voren, toch blijft het in essentie een systeem van procedures, waarin minderjarigen in vakjes worden geduwd en er geen ruimte is voor contextgericht werken. De manier waarop de integrale jeugdhulp contextgericht wil werken, verschilt van de manier waarop dat gebeurt in de sector van personen met een handicap, waar de diensten ondersteuningsplan tijd krijgen om te onderzoeken hoe de context rond een persoon met een handicap ingeschakeld kan worden. De bijzondere jeugdzorg is de plaats bij uitstek waar contextgericht gewerkt moet worden om te vermijden dat jongeren zonder netwerk in de samenleving terechtkomen wanneer ze meerderjarig worden. Zaken als de multifunctionele centra en de eigenkrachtconferenties maken geen structureel deel uit van deze aanpak.

Minister *Jo Vandeurzen* spreekt haar tegen. Het is net een van de fundamentele opties dat op elk niveau wordt teruggekoppeld met wat in de context van de betrokkenen nog mogelijk is. Men kan pas doorgaan in de hulpverlening nadat eerst die toets is gedaan.

Ook de stelling van mevrouw *Mieke Vogels* dat volgens het IvO de sector de verandering niet steunt, spreekt hij tegen. Volgens minister *Jo Vandeurzen* vraagt het IvO integendeel aan de Vlaamse overheid om duidelijke beleidsprioriteiten vast te leggen.

Mevrouw *Mieke Vogels* merkt vervolgens op dat de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening de afgelopen tien jaar onvoldoende bemand en uitgerust is voor de toegenomen

hulpvraag. Ze wil vernemen of de aangekondigde versterking gebaseerd is op een programmatie of op toevallig beschikbaar budget. Die zal des te meer nodig zijn als men werkelijk nieuwe, contextgerichte methodes wil inzetten. De hele constructie is volgens het lid op los zand gebouwd omdat CLB's, CAW's en Kind en Gezin niet uitgerust zijn voor een contextgerichte analyse van een hulpvraag. Dergelijke analyse vergt vaak meerdere gesprekken met de hulpvrager. Een CLB krijgt slechts één uur om de vraag te verduidelijken en een formulier in te vullen.

Minister *Jo Vandeurzen* repliceert nogmaals dat het zijn bedoeling is om de contextgerichte werkmethode te veralgemenen. Hij erkent dat daarvoor een versterking van de rechtstreeks toegankelijke hulp nodig is.

Volgens mevrouw *Mieke Vogels* is de realiteit niet klaar voor de geschetste principes.

Voor minister *Jo Vandeurzen* geven de geschetste principes de gewenste richting aan, en is het zaak de zogenaamde realiteit erop voor te bereiden.

Mevrouw *Mieke Vogels* twijfelt sterk aan de methode en verzet zich tegen extra formulieren en procedures. De procedurele en administratieve aanpak doet hulpverleners afhaken. Ook Nederland kwam daar al van terug. Hulpverleners in de bijzondere jeugdzorg moeten op maat kunnen werken, argumenteert zij. De trajectbegeleiding, een van de belangrijke aanbevelingen van de Commissie Jeugdzorg, ontbreekt zelfs in het concept. Zij voorspelt dat het niet zal werken omdat men uitgaat van een ideale situatie die niet bestaat. De regisseur zal helemaal geen keuze kunnen maken, want die is er niet: er zijn alleen ellenlange wachtlijsten. De enige oplossing is volgens haar de context werkelijk ernstig nemen en responsabiliseren.

Mevrouw *Marijke Dillen* gaat ervan uit dat de minister van plan is om er bij de implementatie voor te zorgen dat er voldoende voorzieningen zijn en middelen voor trajectbegeleiding, maar mevrouw *Mieke Vogels* wijst haar op de besparingsronde die in het verschiet ligt. Dat klopt, erkent mevrouw *Marijke Dillen*, maar de Vlaamse Regering kan ervoor kiezen om prioriteit te verlenen aan wat de mensen raakt, en elders te besparen.

Mevrouw *Mieke Vogels* vindt het nieuwe organisatorische concept met zijn toegangspoort fundamenteel fout. Ook in Nederland is de professionele hulpverlening vastgelopen in regels en procedures. De enige brandstof om de motor weer aan te zwengelen, is te vinden in de informele netwerken. Het lid stelt dat de huidige, bevlogen medewerkers, of zij nu in voorzieningen werken of consulent zijn, dat administratieve keurslijf niet zien zitten. In de plaats van die controleregels verdienen zij vertrouwen om naar eigen inzicht een geval contextueel aan te pakken. De spreekster benadrukt dat deze fundamentele kritiek geregeld werd geuit tijdens hoorzittingen in de Commissie Jeugdzorg. Professor Deboutte heeft in het kader van het Antwerpse regionale overleg netwerktafels georganiseerd. In onderling overleg hebben jeugdpsychiaters, jeugdrechters en voorzieningen daarover een contract afgesloten. Dat contract is voorgelegd aan de administratie in Brussel, die het heeft geschreven zodat het onherkenbaar was voor de initiatiefnemers, maar wellicht paste binnen de principes van de integrale jeugdhulp. Helaas is het voorgestelde concept eenheidsworst, waarin geen ruimte is voor regionale verschillen.

Zij informeert vervolgens naar de instrumenten waarover het Bureau Jeugdzorg en het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling beschikken om verontrustende situaties te interpreteren. Fungeren zij als doorgeefluik of kunnen zij ook zelf interveniëren? Trajectbegeleiding is permanente evaluatie van contextgerichte werking, maar het concept maakt omgekeerd van de consulenten administratieve medewerkers. Consulenten die een traject begeleiden, houden een multifunctioneel centrum wakker. Resultaat van de permanente versterking van het sociale netwerk, kan trouwens zijn dat jongeren minder lang in residentiële opvang hoeven te verblijven.

Verder vraagt mevrouw Mieke Vogels verduidelijking bij de relatie met de jeugdmagistratuur. Kan die dossiers doorgeven aan de vrijwillige hulpverlening? Wat is de bedoeling van de communicatie begin februari 2012 aan het adres van de werknemers? Voorts wijst ze erop dat de CAW's zich niet herkennen in het voorgestelde model. Hoe wordt de ICT van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en het Agentschap Jongerenwelzijn op elkaar afgestemd en hoeveel zal dat kosten?

Afsluitend roept mevrouw Mieke Vogels minister Vandeuren op goed na te denken alvorens dit concept in te voeren. De realiteit is er niet klaar voor. De medewerkers zien deze aanpak niet zitten.

De heer *Peter Gysbrechts* noemt de uiteenzetting nuttig en dankt de minister voor zijn duiding bij de stand van zaken van het toekomstige decreet. Hij merkt voorts op dat vooral wordt verwezen naar de motie van aanbeveling van de meerderheid, waarop de heer *Tom Dehaene* uitlegt dat die als enige werd goedgekeurd. De heer *Peter Gysbrechts* vraagt vervolgens of gegevens bekend zijn per sector, en of die overeenkomen.

Mevrouw *Katrien Schryvers* weet dat het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp de beste bedoelingen had, maar als men in de praktijk op problemen stuit, is aanpassing nodig. De doelstellingen van het nieuwe concept zijn goed en helder. Zo steunt iedereen terecht de vermaatschappelijking van de jeugdhulp, al is ook realisme nodig, want de implementatie is niet zo eenvoudig. Aan de intersectorale toegangspoort zal de overgang van indicatie op regie goed bewaakt moeten worden. De implementatie van de typemodules wordt een belangrijke stap. Van de jeugdhulpbeslissing wil zij weten hoe bindend die kan zijn, gezien zij genomen wordt in het kader van de vrijwillige hulpverlening. Het lid pleit voor een goede aansluiting van het vrijwillige op het gerechtelijke spoor.

Is de verontrustende opvoedingssituatie alleen een nieuwe term, of heeft zij ook een andere inhoud? Bestaat het gevaar niet dat het Bureau Jeugdzorg en het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling op een verschillende manier omgaan met verontrustende situaties? Hoe verloopt de overgang tussen crisisjeugdhulpverlening en zogenaamd reguliere hulpverlening, en tussen de rechtstreeks en de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp? Ook die tussen minder- en meerderjarigheid miste het lid in de uiteenzetting. Wat mag op dat punt verwacht worden in het ontwerp van decreet?

Mevrouw *Else De Wachter* kiest voor een constructieve houding en wil verbeteringen aanbrengen. In de uiteenzetting is verwezen naar een aantal – maar niet naar alle – belangrijke opmerkingen gemaakt in de Commissie Jeugdzorg. Ook met de resultaten van het overleg met het werkveld zal nog rekening gehouden moeten worden bij de redactie van het ontwerp van decreet. Over het algemeen voelde zij de aanpak aan als top-down. Zij onderstreept dat ook de bottom-upbenadering aan bod moet komen als men wil vermijden om opnieuw rigide en logge structuren te bouwen. Het is van belang de in de sector aanwezige knowhow te gebruiken. Hoe dan ook moet de hulpvraag van het kind het uitgangspunt blijven. Daarvoor zijn middelen nodig, maar die kunnen misschien gevonden worden door herverdeling.

Mevrouw *Else De Wachter* vraagt om bij de beoordeling van de huidige toestand rekening te houden met de evaluaties van de opvoedingsondersteuning en van het kinderrechtenactieplan, maar vooral ook van de richtlijnen van de Raad van Europa over de rechtspositie van minderjarigen en de decretale omzetting ervan. Het lid beklemtoont het belang van een beleidsoverschrijdende strategie en een gemeenschappelijke visie, maar ook de lokale inbedding van de jeugdhulp. Ze vraagt waarom de wetenschappelijke suggesties over de subsidiëring niet aan bod kwamen.

De aandacht voor emancipatie en preventie, op instigatie van het Vlaams Parlement, is goed. In de Commissie Jeugdzorg was er consensus over het wenselijke karakter van de

hulpvraag. De modules, die de hulpverlening flexibel maken, moeten gestoeld zijn op de vraag van de cliënt. Naast een betere bekendmaking van het eerstelijns hulpaanbod, moet ook het permanentiesysteem op punt gesteld worden.

Het nieuwe concept zet heel wat aanbevelingen van de Commissie Jeugdzorg om, maar over de ondersteuning en de opleiding van de consulenten, cruciaal voor de kwaliteit van de hulp, vindt de spreker niets terug. Het lid informeert voorts hoe het integrale dossier past in de goede omgang met de persoonsgegevens, en hoe de informatie-uitwisseling zonder instemming van de betrokkene verzoend wordt met het gezamenlijke en gedeelde beroepsgeheim. Ze vraagt ook hoe de aanbeveling om projectfinanciering in tijd te beperken en na evaluatie te beslissen over stopzetting of structurele verankering, omgezet is.

In de motie van aanbeveling vraagt het Vlaams Parlement aan de Vlaamse Regering om in te zetten op een beleidsoverschrijdende strategie en een gemeenschappelijke visie te ontwikkelen zowel regionaal als intersectoraal afgestemd en gedragen om de verhoogde instroom in de jeugdhulpverlening aan te pakken, waarbij jeugdhulp een structureel recht is, dat met alle betrokken actoren zoekt naar de beste ondersteuningsvorm en streeft naar gelijkheid en maximale ontplooiingsmogelijkheden van elk kind. Wordt die doelstelling gecontesteerd?

Ten slotte benadrukt de spreker dat het inzagerecht in het dossier en het hoor- en spreekrecht gevrijwaard moeten worden. Hoe wordt de participatie van de cliënt geëvalueerd?

Voor mevrouw *Helga Stevens* mag de informatie-uitwisseling niet tegen het beroepsgeheim ingaan. Hoe zal dat verzekerd worden? De cliënt moet ook weten wie welke informatie krijgt. De participatie van de cliënt is wezenlijk, maar wat met de participatie en de inspraak van de ouders, bijvoorbeeld als zij het niet eens zijn met de hulpvraag van hun kind? De ambities zijn groot. Volstaan de huidige middelen? Zijn er verschuivingen nodig? Tot slot vindt het lid dat ondanks de vereenvoudiging de procedures complex blijven.

Minister *Jo Vandeurzen* beseft dat de plannen personele en budgettaire gevolgen hebben. Die gevolgen worden momenteel in kaart gebracht. Heel wat projecten van het Agentschap Jongerenwelzijn hebben al een structurele financiering, maar er zijn nog tal van projecten te evalueren om desgevallend stopgezet of structureel gefinancierd te worden. Hij vervolgt dat het concept wel degelijk rekening houdt met de aanbevelingen van het Vlaams Parlement. De aanpassingen aan het beroepsgeheim en de rechtspositie van de minderjarigen moeten nog decretaal geregeld worden, met respect voor de bepalingen uit de Strafwet over het beroepsgeheim en het schuldig verzuim. De positie ten opzichte van de ouders zal daarin vervat zijn.

De heer *Jean-Pierre Vanhee* benadrukt dat het concept vertrekt van de huidige praktijk. Hij geeft de voorbeelden van het contextgericht werken, de regievoering van de cliënt en de versterking van het cliëntsysteem, die ook nu al ingebed zijn. Bij elke stap van de hulpverlening wordt nagegaan hoe de positie van de cliënt sterker kan worden. Nieuwe methoden moeten dat nog bevorderen. De opdracht van de diensten die instaan voor de brede instap, zoals de CLB's, is in eerste instantie een luisterend oor bieden om de vraag te verhelderen en de context in kaart te brengen. Daarop kan met de cliënt worden beslist om het te laten bij informatieverstrekking, hulp te zoeken in de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening, of zich te wenden tot de integrale toegangspoort. Hoewel de CLB's praktische vragen hebben bij de nieuwe procedure, staan zij, zoals trouwens alle andere betrokkenen, achter contextualisering en continuering.

Het concept van de integrale toegangspoort is wel degelijk een sterke vereenvoudiging van de huidige praktijk. Het zal voor iedereen, ook voor cliënten, duidelijk zijn welke instanties waarover zullen beslissen. De heer Jean-Pierre Vanhee ziet de jeugdhulpbeslissing

als een soort contract met de cliënt, die na de procedure van indicatiestelling en regie de gepaste hulp gevonden heeft. De procedure garandeert dat de cliënt voldoende inspraak krijgt en zich kan vinden in die beslissing.

Het recht op jeugdhulp moet verzoend worden met het beschikbare aanbod. Als de cliënt in elke fase voldoende inbreng heeft en er voldoende gezocht wordt naar hulp op maat, is jeugdhulp in heel wat gevallen niet meer nodig (instroomvermijding). Het klopt in geen geval dat de trajectbegeleiding wegvalt in gevallen van hulp uit maatschappelijke noodzaak. Het Bureau Jeugdhulp en het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling zullen niet alleen raad geven maar ook, samen met de aanmelder en zo mogelijk het kind, de ernst van de situatie beoordelen. Daarvoor bestaan wetenschappelijke instrumenten. Eens de maatschappelijke noodzaak vaststaat, zullen de gemandateerde voorzieningen het dossier blijven volgen. Ze staan zowel in voor interveniërend als voor opvolgend casemanagement.

Op het vlak van contextgericht werken heeft het Agentschap Jongerenwelzijn, onder meer onder invloed van het Columbusproject, een hele weg afgelegd. De ‘science of safety and wellbeing’, uit Nederland en voldoende wetenschappelijk geschraagd, toont aan dat ook in geval van verontrusting het mogelijk is om het kind in zijn omgeving te laten, mits die omgeving voldoende gewapend wordt om het kind te beschermen. Hulpverlening moet niet automatisch de oplossing van de cliënt overnemen, en daarvoor moeten procedures opgesteld worden. Uiteraard zal die methode bekendgemaakt worden bij de magistratuur, bij de kinderpsychiaters en andere betrokkenen.

De evaluatie van de Antwerpse netwerktafels heeft geleerd dat het moeilijk blijft om complexe hulpverlening met de cliënt erbij te bespreken. Voorts is aangetoond dat het belangrijk is om deskundigen aanwezig te hebben omdat zij een andere invalshoek kunnen bieden op complexe problemen. Dat bewijzen de bevindingen van professor Deboutte, op wiens aangeven het regeringsbesluit over knelpuntdossiers bepaalt dat elk hulpverleningsvoorstel voorafgegaan moet worden door een netwerktafel. Daarop zijn er middelen vrijgemaakt voor de financiering van netwerktafels in heel Vlaanderen. Per provincie is er een kinderpsychiater als lid aangesteld. Via de provincies tracht men de kwaliteitseisen van het cliëntoverleg ook op die netwerktafels te laten gelden. Met dit voorbeeld wil de spreker aantonen dat het concept wel degelijk rekening houdt met de evaluatie van verschillende initiatieven.

De reden dat er nog twee gemandateerde voorzieningen zijn, is de verspreide expertise: de Vertrouwenscentra Kindermishandeling hebben kennis over kindermishandeling en de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg over problematische opvoedingssituaties. Het Bureau Jeugdzorg is niet zomaar een kopie van de comités en heeft ruimere bevoegdheden. De Vertrouwenscentra Kindermishandeling vragen al geruime tijd om zich rechtstreeks tot het parket te mogen wenden om geen tijd verloren te laten gaan. Objectief gezien zou één gemandateerde voorziening een verbetering kunnen zijn.

De crisisjeugdhulpverlening is met beperkte middelen opgericht dankzij de medewerking van alle betrokken voorzieningen. Nu het systeem geconsolideerd is, volgt in 2012 een uitgebreide evaluatie. Daarbij zal niet alleen de benuttingsgraad van het hulpaanbod beoordeeld worden, maar ook de effecten van de hulpprogramma's. De versnelde indicatiestelling van de integrale toegangspoort zorgt er trouwens voor dat bijkomende diagnoseonderzoek snel mogelijk is.

In een bottom-upaanpak legt het centrale niveau de doelstellingen op, maar beslissen de regio's autonoom over de uitvoering. Dat is de reden waarom de heer Jean-Pierre Vanhee onmogelijk die regionale aanpak kon toelichten. De sector zal de decretale bepalingen over het beroepsgeheim respecteren. Het plan zal voorgelegd worden aan de privacycommissie. Ook de digitale verwerking van de gegevens is gebonden aan voorschriften.

De heer Jean-Pierre Vanhee zegt dat de periodieke evaluatie elke zes maand zal plaatsvinden.

De heer *Lieven Vandenberghe*, transitie-manager, bevestigt dat het personeel zowel bij de ontwikkeling als bij de uitvoering van het concept betrokken wordt. Zowel voor het proefproject, als voor de definitieve invoering zal het personeel opgeleid worden. De spreker wijst op de bestaande registratiesystemen en processen. Die instrumenten zijn echter middelen voor een goede werking, geen keurslijf of onnodige belasting van het personeel.

Mevrouw *Mieke Vogels* blijft fundamentele problemen zien. Eigenlijk bevestigen de sprekers haar uitspraak dat de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening niet klaar is voor het nieuwe proces. Het is helemaal niet zeker dat de CLB's hun nieuwe rol aankunnen. De onderzoekers praten met het middenkader, maar niet met de medewerkers zelf. Die zijn niet opgeleid om contextgericht te werken. Naast opleiding is ook meer personeel nodig om drie tot vijf sessies aan vraagverduidelijking te besteden. Misschien gelden die bezwaren ook voor het Algemeen Welzijnswerk en Kind en Gezin. De zwakte van het systeem is dat de opleiding niet verplicht wordt. Een goede verduidelijking van de hulpvraag is de basis van het systeem, nadien wordt de cliënt alleen gehoord als hij er zelf om vraagt. Het lid denkt dat de rechtstreeks toegankelijke hulp niet uitgerust en opgeleid is om de zorgzwaarte in te schatten en verwacht een massale doorverwijzing naar het bureau voor de maatschappelijke noodzaak. Ze verwacht dat het nieuwe concept niets zal veranderen aan de bestaande situatie: een persoon met een handicap zal nog steeds terechtkomen bij het MDT, een jongere die bijzondere jeugdhulp nodig heeft, bij het Bureau Jeugdzorg.

Mevrouw Mieke Vogels vermoedt ook dat het concept de situatie vooral eenvoudiger zal maken voor de aanbieders, maar niet voor de hulpvrager. Hij zal niet beter weten tot wie zich te wenden omdat er geen rechtstreekse toegang is. Het model heeft volgens haar vooral de middenklasse op het oog. Uit een onderzoek in Antwerpen blijkt dat 80 procent van de allochtone bevolking de weg naar de vrijwillige hulpverlening niet vindt en in de bijzondere jeugdzorg terechtkomt via het parket. Het nieuwe concept biedt geen oplossing, maar zal integendeel enkel zorgen voor minder vrijwillige en meer verplichte instroom, vooral in regio's met veel kansarmoede en veel allochtonen.

De kritiek van professor Deboutte was net dat Brussel zijn model onherkenbaar veranderd heeft. Bottom-up maakt maar een kans als die past in de procedures en afspraken. De grote verschillen maken dat de regio's meer vertrouwen en middelen zouden moeten krijgen voor overleg en uitvoering op maat. Het lid vraagt ten slotte of enkel het huidige personeel de nieuwe structuren zal bemannen. Kunnen de consultants in de bijzondere jeugdzorg hun werkplaats kiezen?

De heer *Lieven Vandenberghe* legt uit dat de toegangspoort bijvoorbeeld ook zal gelden voor jongeren met een handicap. De verschillende betrokken administraties zullen bijdragen tot de nieuwe instanties, dus ook personeel leveren. De personeelsgevolgen moeten echter nog nader bepaald worden, zorgzaam en met inspraak van de betrokken personeelsleden.

Tom DEHAENE,
voorzitter

Else DE WACHTER,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IJH	Integrale Jeugdhulp
IvO	Instituut voor de Overheid
JAC	jongerenadviescentrum
JIP	Jongereninformatiepunt
MDT	multidisciplinair team